

Optimal Zenith Spor Bilimleri Dergisi

Journal of Optimal Zenith Sport Science

E-ISSN: 3023-8005 DOI: 10.5281/zenodo.15462721

Optimal Zenith Spor Bilimleri Dergisi, Mayıs 2025 2(1):38-46

**SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN KARIYER
UYUM YETENEKLERİNİN İNCELENMESİ**

**An Examination of Career Adaptability Skills Among Faculty of Sport
Sciences Students**

Dr. Muhammet KUSAN

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi/ Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi,
muhammetkusan0055@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6813-859X,

MAKALE BİLGİSİ/ARTICLE INFORMATION

Makale Türü/Article Types: Bilimsel Araştırma

Geliş Tarihi/Received: 01 May / May 2025

Kabul Tarihi/Accepted: 13 Mayıs /May 2025

Yıl/Year:2025 Cilt/Volume:2 Sayı/Issue:1 Sayfa/Pages: 38-46

Atıf/Cite as: KUSAN, M. “Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Kariyer Uyum Yeteneklerinin
İncelenmesi” Optimal Zenith Spor Bilimleri Dergisi, 2(1), May 2025: 38-46

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Yapılan “Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin
Kariyer Uyum Yeteneklerinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışmada Yükseköğretim Kurumları
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında uyulması belirtilen tüm
kurallara uyulmuştur.

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Kariyer Uyum Yeteneklerinin İncelenmesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kariyer uyum yeteneklerinin belirlemek ve bu yeteneklerin cinsiyet, sınıf, akademik bölüm ve gelir düzeyi gibi sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Araştırmanın evrenini Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri oluşturmakta, örneklemini ise bu evrenden tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen 170 öğrenci meydana getirmektedir. Veriler; kişisel bilgi formu, Savickas ve Porfeli (2012) tarafından geliştirilen, Türkçeye Işık ve arkadaşları (2018) tarafından uyarlanan ve dört alt boyuttan (ilgi, kontrol, merak, güven) oluşan Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği – Kısa Form aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde normallik varsayımı Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile test edilmiş, ikili gruplarda farklılıklar Student t-testi ile, üç ve daha fazla grup içeren değişkenlerde ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Tukey çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, kadın öğrenciler kariyer uyum yeteneklerinde erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek puanlar alırken; sınıf, bölüm ve gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu doğrultuda, kariyer uyum yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik planlanan rehberlik ve danışmanlık uygulamalarının özellikle erkek öğrencilerin farkındalık ve beceri düzeylerini artıracak şekilde yapılandırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kariyer, uyum, öğrenci.

An Examination of Career Adaptability Skills Among Faculty of Sport Sciences Students

Abstract

The aim of this study is to determine the career adaptability skills of university students and to examine whether these skills differ according to socio-demographic variables such as gender, class level, academic department, and income level. The population of the research consists of students studying at the Faculty of Sport Sciences at Ondokuz Mayıs University, and the sample comprises 170 students selected from this population through a random sampling method. Data were collected using a personal information form and the Career Adapt-Abilities Scale – Short Form (CAAS-SF), originally developed by Savickas and Porfeli (2012), adapted into Turkish by Işık et al. (2018), and consisting of four sub-dimensions: concern, control, curiosity, and confidence. To analyze the data, normality assumptions were tested using Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilk tests. Differences between two groups were analyzed using Student's t-test, while differences among three or more groups were analyzed using One-Way ANOVA and Tukey's post-hoc test. According to the results, female students scored significantly higher in career adaptability than male students, while no significant differences were found based on class level, academic department, or income level. In this context, it is recommended that guidance and counseling programs aimed at improving career adaptability be designed in a way that specifically enhances awareness and skill levels among male students.

Keywords: Career, adaptation, student.

Giriş

Günümüzde iş dünyasının değişken yapısı, bireylerin yalnızca mesleki bilgiye sahip olmalarını değil, aynı zamanda kariyer süreçlerine esnek ve uyumlu bir şekilde yaklaşmalarını da zorunlu kılmaktadır. Özellikle üniversite düzeyindeki öğrenciler açısından, kariyer planlama süreci; belirsizliklerle başa çıkma, karar verme, motivasyon geliştirme ve kişisel yeterlilikleri etkin kullanma gibi çok boyutlu becerilerle ilişkilidir. Bu kapsamda kariyer uyum yetenekleri, bireylerin değişen koşullar karşısında kariyerlerini yönetebilme kapasitesini belirleyen önemli bir psikolojik yapıyı ifade etmektedir. Savickas'ın Kariyer Uyum Kuramı çerçevesinde geliştirilen bu kavram; ilgi, kontrol, merak ve güven olmak üzere dört temel alt boyuttan oluşur (Savickas, 2005). Bu bileşenler, bireylerin kariyer gelişimi sürecinde karşılaştıkları zorluklara karşı esneklik geliştirmelerine ve karar alma süreçlerini daha sağlıklı biçimde yürütmelerine olanak tanır (Pordelan vd., 2014).

Kariyer uyum yetenekleri yalnızca bireysel niteliklerden değil, aynı zamanda çevresel ve sosyo-demografik değişkenlerden de etkilenebilir. Cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik bölüm ve sosyoekonomik durum gibi faktörler, bireylerin kariyer gelişimi sürecindeki deneyimlerini ve kaynaklarını şekillendirebilir. Örneğin, bazı araştırmalar kadın bireylerin uyumluluk ve duygusal farkındalık gibi kişilik boyutlarında erkeklere kıyasla daha yüksek puanlar aldığını belirtmekte, bunun da kariyerle ilgili psikolojik süreçlerde farklılıklara yol açabileceğini öne sürmektedir (Guo, 1995). Bununla birlikte, sosyoekonomik statünün sağlık, eğitim ve kariyer gelişimi gibi birçok yaşam alanıyla karmaşık ilişkiler içinde olduğu da bilinmektedir. Erwin ve Kelleher (2022), düşük sosyoekonomik düzeyin bazı olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğunu öne sürse de, bu ilişkinin her zaman doğrudan ve güçlü olmadığına dikkat çekmektedir. Bu durum, kariyer uyum yeteneklerinin gelişiminde bireysel psikolojik kaynakların, çevresel değişkenlerden daha belirleyici olabileceği fikrini güçlendirmektedir.

Xu (2008), öğrencilerin ödev ilgisi gibi eğitsel tutumlarının bireysel farklılıklara dayalı olduğunu ifade etmiştir. Bu tür bulgular, kariyer uyum yeteneklerinin gelişiminde evrensel tutarlılığın olabileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte, eğitim kurumlarında öğrencilere sağlanan destek, rehberlik hizmetleri ve kariyer yönelim fırsatlarının da bu süreci etkileyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin kariyer uyum yeteneklerini belirlemek ve bu yeteneklerin cinsiyet, sınıf, bölüm ve gelir düzeyi gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Spor bilimleri öğrencilerinin kariyer gelişimi bağlamında değerlendirilmeleri, bu alan özelinde literatüre katkı sağlamasının yanı sıra, eğitim politikalarının şekillendirilmesi açısından da önemli veriler sunmayı hedeflemektedir. Elde edilecek bulguların, üniversitelerde uygulanabilecek kariyer rehberliği programlarına yön vermesi ve öğrencilerin mesleki gelişim süreçlerine katkıda bulunması beklenmektedir.

Yöntem

Araştırmanın yürütülmesi hususunda Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 25.04.2025 tarih 2025-598 sayılı karar ile onay alınmıştır.

Araştırma Grubu (Evren-Örneklem)

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modellerinde, bir çalışmanın konusunu oluşturan olgular olduğu gibi tanımlanır. Konular üzerinde herhangi bir etki veya değişim söz konusu olmazken, gözlemlerin uygun şekilde yapılması önemlidir (Karasar, 1999). Araştırmanın evrenini Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri örneklemi ise bu öğrenciler içerisinde tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen 170 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Kariyer Uyum Yeteneği Ölçeği

Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği – Kısa Form (Career Adapt-Abilities Scale – Short Form, CAAS-SF): Bu ölçeğe aracı, Savickas ve Porfeli (2012) tarafından geliştirilen 24 maddelik özgün form temel alınarak Maggiori, Rossier ve Savickas (2017) tarafından kısa forma dönüştürülmüştür. Türkçeye uyarlaması ise Işık ve arkadaşları (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, bireylerin kariyer gelişim sürecinde karşılaştıkları zorluklara karşı sergiledikleri başa çıkma yeterliliklerini ölçmektedir ve dört alt boyuttan oluşmaktadır: geleceğe yönelik ilgi (concern), kontrol (control), merak (curiosity) ve özgüven (confidence). Her bir alt boyutta üçer madde olmak üzere toplam 12 maddeden oluşan CAAS-SF, 5'li Likert tipi (1 = hiç güçlü değil, 5 = çok güçlü) bir derecelendirme sistemiyle uygulanmaktadır. Ölçek, kariyer danışmanlığı, psikolojik danışmanlık ve insan kaynakları gibi alanlarda bireylerin kariyer uyum kaynaklarını değerlendirmek için uygun bir araçtır.

Verilerin Analizi

Araştırmada bireylerin ölçek maddelerine verdiği cevapların iç tutarlılığını kontrol etmek amacı ile güvenilirlik katsayıları (cronbach alpha) hesaplanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait İç Tutarlılık Katsayıları

Ölçek	İç Tutarlılık Katsayısı	Değerlendirme
Kariyer Uyum Yeteneği Ölçeği	0,978	Yüksek Düzeyde Güvenilir
İlgi	0,901	Yüksek Düzeyde Güvenilir
Kontrol	0,912	Yüksek Düzeyde Güvenilir
Merak	0,919	Yüksek Düzeyde Güvenilir
Güven	0,929	Yüksek Düzeyde Güvenilir

Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde ilk olarak normallik varsayımı Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testi ile incelenmiştir ($P > 0,05$). Çalışmada, ölçek toplam puanlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği Student t test, sınıf, bölüm ve gelir düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği ise Tek Yönlü Varyans Analizi ve Tukey çoklu karşılaştırma testi ile belirlenmiştir. Tüm istatistiksel hesaplamalarda SPSS 26.0 V. istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırma bulguları, n(%), ortalama, standart sapma değerleri olarak verilmiş olup, bulgular $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Aktif Sporculuk Ve Yüzde Dağılımları

Bölüm	n	%	Sınıf	n	%
BSÖ	36	21,2	1	41	24,1
ANT	41	24,1	2	37	21,8
SYB	39	22,9	3	49	28,8
REK	54	31,8	4	43	25,3
Toplam	170	100,0	Toplam	170	100,0

Gelir	n	%	Cinsiyet	n	%
Düşük(gelir<gider)	51	30,0	Kadın	93	54,7
Orta(gelir=gider)	78	45,9	Erkek	77	45,3
Yüksek(gelir>gider)	41	24,1	Toplam	170	100,0
Toplam	170	100,0			

BSÖ: Beden eğitimi ve spor; ANT: Antrenörlük eğitimi; SYB: Spor yöneticiliği; REK: Rekreasyon

Araştırmaya gönüllü olarak katılan bireylerin %54,7'si kadındır. Katılımcıların %28,8'i 3. sınıf öğrencisidir. %31,8'i Rekreasyon bölümünde öğrenim görmektedir. Gelir düzeyine ilişkin olarak, %45,9'u gelirin giderine eşit olduğunu belirtmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Cinsiyete Göre Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinde Kariyer Uyum Yetenekleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	Ortalama	SS	P
Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği	Kadın	93	44,08	7,099	0,036
	Erkek	77	41,81	6,777	
İlgi	Kadın	93	10,95	1,78	0,101
	Erkek	77	10,49	1,77	
Kontrol	Kadın	93	11,12	1,83	0,022
	Erkek	77	10,47	1,81	
Merak	Kadın	93	11,02	1,81	0,028
	Erkek	77	10,42	1,73	
Güven	Kadın	93	10,99	1,86	0,046
	Erkek	77	10,43	1,75	

Araştırmada, Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği toplam puanı ($p=0,036$) ile kontrol ($p=0,022$), merak ($p=0,028$) ve güven ($p=0,046$) alt boyutları açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuş; tüm bu boyutlarda kadın katılımcıların puanları erkek katılımcılara kıyasla anlamlı derecede daha yüksek çıkmıştır, ancak ilgi alt boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p=0,101$) (Tablo 3).

Tablo 4. Gelir Düzeyine Göre Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinde Kariyer Uyum Yetenekleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Gelir	n	Ortalama	SS	P
Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği	Düşük(gelir<gider)	51	41,75	6,76	0,199
	Orta(gelir=gider)	78	43,21	6,89	
	Yüksek(gelir>gider)	41	44,37	7,49	
İlgi	Düşük(gelir<gider)	51	10,35	1,68	0,069
	Orta(gelir=gider)	78	10,74	1,72	
	Yüksek(gelir>gider)	41	11,22	1,96	

Kontrol	Düşük(gelir<gider)	51	10,51	1,79	0,293
	Orta(gelir=gider)	78	10,88	1,86	
	Yüksek(gelir>gider)	41	11,10	1,87	
Merak	Düşük(gelir<gider)	51	10,41	1,78	0,235
	Orta(gelir=gider)	78	10,82	1,75	
	Yüksek(gelir>gider)	41	11,02	1,86	
Güven	Düşük(gelir<gider)	51	10,47	1,74	0,350
	Orta(gelir=gider)	78	10,76	1,76	
	Yüksek(gelir>gider)	41	11,02	2,04	

Araştırmada, Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği toplam puanı ($p=0,199$) ile ilgi ($p=0,069$), kontrol ($p=0,293$), merak ($p=0,235$) ve güven ($p=0,350$) alt boyutları açısından gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 5. Bölüme Göre Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinde Kariyer Uyum Yetenekleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Bölüm	n	Ortalama	SS	P
Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği	BSÖ	36	42,86	6,72	0,841
	ANT	41	42,32	8,21	
	SYB	39	43,69	6,87	
	REK	54	43,26	6,49	
İlgi	BSÖ	36	10,83	1,68	0,858
	ANT	41	10,54	2,06	
	SYB	39	10,85	1,87	
	REK	54	10,76	1,60	
Kontrol	BSÖ	36	10,83	1,72	0,737
	ANT	41	10,59	2,19	
	SYB	39	11,05	1,81	
	REK	54	10,83	1,69	
Merak	BSÖ	36	10,61	1,79	0,847
	ANT	41	10,61	2,05	
	SYB	39	10,87	1,66	
	REK	54	10,85	1,71	
Güven	BSÖ	36	10,58	1,76	0,794
	ANT	41	10,59	2,13	
	SYB	39	10,92	1,81	
	REK	54	10,81	1,65	

BSÖ: Beden eğitimi ve spor; ANT: Antrenörlük eğitimi; SYB: Spor yöneticiliği; REK: Rekreasyon

Araştırmada, Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği toplam puanı ($p=0,841$) ile ilgi ($p=0,858$), kontrol ($p=0,737$), merak ($p=0,847$) ve güven ($p=0,794$) alt boyutları açısından bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 4).

Tablo 6. Sınıf Düzeyine Göre Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinde Kariyer Uyum Yetenekleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Sınıf	n	Ortalama	SS	P
Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği	1	41	42,12	7,27	0,535
	2	37	42,81	7,81	
	3	49	42,88	6,72	
	4	43	44,33	6,47	

İlgi	1	41	10,63	1,87	0,801
	2	37	10,68	1,93	
	3	49	10,67	1,69	
	4	43	10,98	1,74	
Kontrol	1	41	10,59	1,80	0,620
	2	37	10,78	2,02	
	3	49	10,80	1,80	
	4	43	11,12	1,80	
Merak	1	41	10,46	1,83	0,399
	2	37	10,65	2,04	
	3	49	10,73	1,69	
	4	43	11,12	1,62	
Güven	1	41	10,44	1,95	0,391
	2	37	10,70	2,03	
	3	49	10,67	1,74	
	4	43	11,12	1,61	

Araştırmada, Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği toplam puanı ($p=0,535$) ile ilgi ($p=0,801$), kontrol ($p=0,620$), merak ($p=0,399$) ve güven ($p=0,391$) alt boyutları açısından sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 5).

Tartışma

Bu çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin kariyer uyum yeteneklerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma bulguları, cinsiyet değişkeni temelinde Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği toplam puanı ($p=0,036$) ile kontrol ($p=0,022$), merak ($p=0,028$) ve güven ($p=0,046$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunduğunu ortaya koymuştur. Tüm bu boyutlarda kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcılara kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna karşın, ilgi alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p=0,101$) (Tablo 3). Bu bulgu, kadınların psikolojik yapıları itibarıyla kariyer uyum yetenekleri kapsamında değerlendirilen bazı kişilik özelliklerinde daha avantajlı konumda olabileceğine işaret etmektedir. Bu sonuçlar, kişilik araştırmalarında kadınların genellikle nevrotiklik ve uyumluluk gibi duygusal ve sosyal yönleri içeren özelliklerde daha yüksek puanlar aldığını ortaya koyan literatürle örtüşmektedir (Guo, 1995). Kontrol, merak ve güven gibi alt boyutların da öz-yönetim, duygusal denge ve sosyal etkileşim yetenekleriyle ilişkili olduğu düşünüldüğünde, bu farkların kadınların söz konusu alanlardaki eğilimleriyle açıklanabileceği söylenebilir. Ancak ilgi boyutunda fark bulunmaması, bazı kariyer uyum bileşenlerinin cinsiyetten bağımsız olarak benzer şekilde deneyimlenebileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte, ölçüm değişmezliği konusu göz önünde bulundurulmalıdır. Landt ve arkadaşları (2009), ölçme araçlarının cinsiyetler arası geçerli kıyaslamalara olanak sağlaması gerektiğini vurgulamış; aksi takdirde, elde edilen farkların gerçek yapısal farklılıklar yerine, ölçüm önyargılarından kaynaklanabileceğine dikkat çekmiştir. Nitekim bazı çalışmalar, toplam puanlardaki farklılıkların bağlam, değerlendirme yöntemi ve özbildirim süreçlerinden etkilenebileceğini ortaya koymuştur (Landt vd., 2009). Bu bağlamda, kadın katılımcıların daha yüksek puan almış olmaları, sadece kişilik özelliklerinden değil, aynı zamanda değerlendirme biçimlerinden de etkilenmiş olabilir.

Çalışmanın bulguları, Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği toplam puanı ($p=0,199$) ile ilgi ($p=0,069$), kontrol ($p=0,293$), merak ($p=0,235$) ve güven ($p=0,350$) alt boyutları açısından gelir

düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu sonuç, gelirin bireylerin kariyer uyum yetenekleri üzerinde belirleyici bir faktör olmayabileceğine işaret etmektedir. Bulgular, sosyoekonomik statünün (SES) sağlık, eğitim ve davranışsal sonuçlarla karmaşık ve doğrudan olmayan ilişkisini ortaya koyan literatürle örtüşmektedir. Örneğin, Erwin ve Kelleher (2022), düşük SES'in bazı sağlık sonuçlarıyla (örneğin astım) ilişkili olduğunu belirtmekle birlikte, bu ilişkinin her zaman güçlü ya da istatistiksel olarak anlamlı olmadığını vurgulamaktadır. Bu da gelirin tek başına belirleyici bir değişken olarak görülmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle içsel motivasyon ve bireysel özellikler, bazı durumlarda gelir gibi dışsal faktörlerden daha güçlü etkiler yaratabilir. McGillivray ve arkadaşları (2015), merakın özellikle yaşlı yetişkinlerde öğrenme ve hafızayı artırdığını göstererek içsel güdülerin önemine dikkat çekmiştir. Benzer şekilde, Suryanda ve arkadaşları (2022), eğitim ortamlarında öz güven, merak ve başarı motivasyonu arasındaki ilişkinin, bireysel niteliklerin akademik başarıyı belirlemede sosyoekonomik faktörlerden daha etkili olabileceğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda, çalışmada gelire bağlı anlamlı farkların gözlemlenmemesi, kariyer uyum yeteneklerini etkileyen faktörlerin yalnızca ekonomik temelli olmadığını; sosyal destek, eğitim kaynaklarına erişim ve bireysel psikolojik kaynaklar gibi değişkenlerin de dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. SES'in bireysel gelişim üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılabilmesi için çok değişkenli modellerin ele alındığı daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç olduğu açıktır.

Çalışmanın bulguları, Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği toplam puanı ($p=0,841$) ile ilgi ($p=0,858$), kontrol ($p=0,737$), merak ($p=0,847$) ve güven ($p=0,794$) alt boyutları açısından bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya koymuştur (Tablo 4). Bu sonuç, öğrencilerin kariyer uyum becerilerinin, öğrenim gördükleri akademik disiplinlerden bağımsız olarak benzer düzeyde geliştiğini göstermektedir. Kariyer uyumunun bilişsel ve duygusal bileşenleriyle ilişkili olan bu becerilerin yalnızca alan bilgisiyle değil, aynı zamanda bireysel farkındalık, motivasyon ve çevresel destekle şekillendiği düşünüldüğünde, bu bulgu önceki araştırmalarla örtüşmektedir (Pordelan vd., 2014). Alt boyutlarda da anlamlı farkların olmaması, farklı bölümlerdeki öğrencilerin ilgi, kontrol, merak ve güven düzeylerinin birbirine yakın olduğunu ve bu durumun, mezuniyet sonrası iş gücüne geçiş sürecinde karşılaşılan ortak zorlukların bir yansıması olabileceğini göstermektedir (Hlad'o vd., 2019). Bölümler arasında belirgin bir farklılık gözlenmemesi, kariyer gelişim süreçlerinde sadece bölüm bazlı yaklaşımların yeterli olmayabileceğini ve tüm öğrencilere yönelik ortak uyum becerilerini destekleyen programlara ihtiyaç olduğunu düşündürmektedir (Dhinepuji & Hamdan, 2024).

Araştırmada, Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği toplam puanı ($p=0,535$) ile ilgi ($p=0,801$), kontrol ($p=0,620$), merak ($p=0,399$) ve güven ($p=0,391$) alt boyutları açısından sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 5). Bu durum, sınıf seviyesinin kariyer uyum becerileri üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığını ve öğrencilerin bu becerileri sınıf düzeyinden bağımsız olarak geliştirebildiklerini göstermektedir. Anlamlı farklılıkların olmaması, öğrencilerin katılım düzeylerinin ve algılarının sınıflar arasında tutarlı kaldığını ortaya koymakta ve bu bulgu, kariyerle ilgili tutumların gelişiminde bireysel faktörlerin daha etkili olduğunu belirten Xu'nun (2008) çalışmasıyla örtüşmektedir. Ayrıca, Arıkan ve arkadaşları (2023), öğrenmede merakın önemli bir unsur olduğunu vurgulasa da, bu çalışmada merak seviyelerinin sınıf düzeyine göre anlamlı şekilde değişmemesi bu yapının görece istikrarlı olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Özçakır Sümen (2023), ilgi düzeylerinin bazı alanlarda sınıfa göre farklılık gösterebileceğini belirtmekle birlikte, genel eğilimlerin sınıflar arasında benzer seyrettiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte, Maw ve Magoon (1971) ile Tosun (2018) gibi araştırmacılar, daha erken sınıf düzeylerinde duygusal ve bilişsel tepkilerde farklılıklar olabileceğini öne sürmektedir. Bu nedenle, sınıf seviyeleri

arasında anlamlı fark olmaması genel bir tutarlılığı işaret etse de, bireysel ve bağlamsal değişkenlerin etkisini göz ardı etmemek adına daha ayrıntılı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Sonuç

Bu araştırmada, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği genel puanları ve alt boyutları (ilgi, kontrol, merak, güven) çeşitli demografik değişkenler temelinde incelenmiştir. Cinsiyet değişkeni açısından, kadın öğrencilerin toplam puan ile kontrol, merak ve güven alt boyutlarında erkek öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Gelir düzeyi, bölüm ve sınıf değişkenlerine göre ise Kariyer Uyum Yetenekleri puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu bulgular, cinsiyetin kariyer uyum yetenekleri üzerinde belirli bir etkiye sahip olduğunu, ancak diğer sosyo-demografik değişkenlerin bu yapılar üzerinde belirleyici bir farklılık yaratmadığını göstermektedir.

Öneriler

Araştırmanın bulgularından yola çıkarak, kariyer uyum becerilerini destekleyen uygulamalara yönelik bazı öneriler geliştirilmiştir. Öncelikle, kadın öğrencilerin daha yüksek uyum düzeyleri göstermesi, erkek öğrencilerin bu alandaki farkındalıklarının artırılmasına yönelik müdahale programlarının geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Eğitim programlarında, kariyer uyum yetkinliklerini cinsiyet dengesi gözeterek ele alan içeriklere yer verilmelidir. Bölümler ve sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmaması, tüm öğrencileri kapsayıcı şekilde yapılandırılmış, disiplinler arası kariyer danışmanlığı yaklaşımlarının benimsenmesini gerekli kılmaktadır. Ayrıca, kariyer uyum becerilerinin gelişiminde bireysel farklılıkların belirleyici olduğu göz önüne alınarak, özelleştirilmiş rehberlik hizmetleri sunulmalı ve öğrencilerin kişisel motivasyon, ilgi ve mesleki hedefleri doğrultusunda desteklenmesi sağlanmalıdır. Son olarak, daha derinlemesine içgörüler elde edebilmek için boylamsal ve nitel yöntemlerle desteklenmiş yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynakça

- Arıkan, E. E., Özgenel, M., ERDEM, S. S., & Ünal, H. (2023). Developing a Mathematical Curiosity Scale for Adolescents: Validity and Reliability Study. *Research on Education and Psychology*. <https://doi.org/10.54535/rep.1283004>
- Dhinepuji, D. P., & Hamdan, S. R. (2024). Studi Mengenai Adaptabilitas Karir Mahasiswa. <https://doi.org/10.29313/bcsps.v4i1.9934>
- Erwin, E. A., & Kelleher, K. J. (2022). Understanding the Highs and Lows of Socioeconomic Status. *The Journal of Allergy and Clinical Immunology*, 149(5), 1585–1586. <https://doi.org/10.1016/j.jaci.2022.03.007>
- Guo, S. (1995). Sex Differences in Personality: A Meta-Analysis Based on “Big Five” Factors. <https://eric.ed.gov/?id=ED383759>
- Hlad’o, P., Lazarová, B., & Hloušková, L. (2019). Career Adaptability Of Vocational Education And Training Graduates In The Period Of Prospective School-To-Work Transition. *Studia Paedagogica*, 24(2), 59–83. <https://doi.org/10.5817/SP2019-2-3>
- Işık, E., Yeğin, F., Koyuncu, S., Eser, A. Çömlekçiler, F. & Yıldırım, K. (2018). Validation of the Career Adapt-Abilities Scale–Short Form across different age groups in the Turkish context. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 18(3), 297–314. <https://doi.org/10.1007/s10775-018-9362-9>
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Maggiori, C., Rossier, J., & Savickas, M. L. (2017). Career Adapt-Abilities Scale–Short Form (CAAS-SF) Construction And Validation. *Journal Of Career Assessment*, 25(2), 312–325.
- Maw, W. H., & Magoon, A. J. (1971). The curiosity dimension of fifth-grade children: a factorial discriminant analysis. *Child Development*, 42(6), 2023–2031. <https://doi.org/10.1111/J.1467-8624.1971.TB03789.X>

- McGillivray, S., Murayama, K., & Castel, A. D. (2015). Thirst For Knowledge: The Effects Of Curiosity And Interest On Memory In Younger And Older Adults. *Psychology and Aging*, 30(4), 835–841. <https://doi.org/10.1037/A0039801>
- Özçakir Sümen, Ö. (2023). English Interest And Anxiety Of Secondary School Students. *European Journal Of Education Studies*, 10(3). <https://doi.org/10.46827/ejes.v10i3.4754>
- Pordelan, N., Abedi, M. R., Baghban, I., & Nilforooshan, P. (2014). Comparison of Career Adaptability in Employed and Unemployed Undergraduates of Isfahan University.
- Savickas, M. L., & Porfeli, E. J. (2012). Career Adapt-Abilities Scale: Construction, Reliability, And Measurement Equivalence Across 13 Countries. *Journal of Vocational Behavior*, 80, 661–673. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2012.01.011>.
- Slof-Op 't Landt, M. C. T., van Furth, E. F., Rebollo-Mesa, I., Bartels, M., van Beijsterveldt, C. E. M., Slagboom, P. E., Boomsma, D. I., Meulenbelt, I., & Dolan, C. V. (2009). Sex Differences in Sum Scores May Be Hard to Interpret: The Importance of Measurement Invariance. *Assessment*, 16(4), 415–423. <https://doi.org/10.1177/1073191109344827>
- Suryanda, A., Heryanti, E., & Khairunnisa, F. (2022). Are Self-Confidence And Curiosity In Studying Biology Related To Achievement Motivation? *Bio-Inoved : Jurnal Biologi-Inovasi Pendidikan*, 4(2), 134. <https://doi.org/10.20527/bino.v4i2.12576>
- Tosun, C. (2018). Effect of Gender on Levels of Curiosity Towards Scenarios Prepared Within The Scope of the “Matter and Change” Unit at the 5th Grade. *Pamukkale University Journal of Education*, 44(44), 1–14. <https://doi.org/10.9779/PUJE.2018.202>
- Xu, J. (2008). Models of Secondary School Students' Interest in Homework: A Multilevel Analysis. *American Educational Research Journal*, 45(4), 1180–1205. <https://doi.org/10.3102/0002831208323276>